

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА З НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СПІВУ

НА ТЕМУ:

«РОЗУЧУВАННЯ НОВОЇ ПІСНІ

НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДОШКІЛЬНИКАМИ»

[”Музичний керівник” №7 за 2012 - Спеціалізований журнал за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, - с. 18-23; с. 23-25].

«Музичне виховання – це не виховання музиканта, а, насамперед, виховання людини»

Василь Сухомлинський

Навчання співу — одна з найважливіших складових роботи музичного керівника. Спів дає змогу дітям вчитися стежити за правильним звукоутворенням та дикцією, чистотою інтонації, диханням, ритмічним малюнком пісні. Щоб діти опанували ці навички, педагогу слід приділяти особливу увагу процесу розучування пісень.

Розучування нової пісні на музичних заняттях з дошкільниками

Співи є неодмінною частиною кожного музичного заняття у дошкільному навчальному закладі. Спів позитивно впливає на дитячий організм — зміцнює голосовий апарат, розвиває дихання, а також сприяє розвитку мовлення дітей, їхньої творчої фантазії, і, безсумнівно, музичних здібностей, зокрема:

- музичного слуху;
- відчуття ритму;
- музичної пам’яті.

Тому у вокальній роботі з дошкільниками музичний керівник має ставити перед собою такі завдання:

- розвивати природний голос кожної дитини, поступово розширюючи її співочій діапазон;
- формувати у дітей співацькі навички та вміння співати виразно;
- розвивати у дітей музичний слух;
- навчати дітей співати під музичний супровід та без нього;
- допомагати дітям в імпровізації поспівок та невеличких пісень;

- навчати дітей використовувати розучені пісні в різних видах музичної діяльності.

Вимоги до пісенного репертуару

Основною вимогою до пісенного матеріалу на музичних заняттях з дошкільниками мають бути **доступність тексту та художніх образів**. Що менші діти, то доступнішими та яскравішими мають бути текст та музика пісні. Тематика пісень може бути різноманітною. Проте головне, щоб вона **відповідала віку дошкільників, була їм зрозумілою та цікавою**.

Правила підбору пісенного репертуару

У підборі пісень для музичних занять з дітьми дошкільного віку музичний керівник насамперед повинен **враховувати співочий діапазон** своїх вихованців, оскільки для кожного віку характерні свої відмінності, зокрема:

- у дітей 2–3 років діапазон голосу мі – ля першої октави;
- у дітей 3–4 років діапазон голосу ре – ля першої октави;
- у дітей 4–5 років діапазон голосу ре – сі першої октави;
- у дітей 5–6 років діапазон голосу ре першої октави — до другої октави.

У співочому діапазоні кожної дитини є звуки, які їй найзручніше співати. Це так звані примарні звуки — фа – соль першої октави. Пісні з домінуванням цих звуків завжди легко і швидко засвоюються дітьми.

Натомість нижні звуки діапазону — до, ре першої октави — не завжди інтонаційно правильно відтворюються дітьми, звучать у їх виконанні занижено та напружено. Тому не слід часто використовувати пісні, у яких ці звуки переважають.

Методичні прийоми

Процес навчання співу потребує уваги не лише з боку музичного керівника, а й з боку дітей. Адже під час співу **діти вчаться**:

- стежити за своїм диханням, за правильним звукоутворенням та дикцією, чистотою інтонації, за ритмічним малюнком пісні тощо;
- прислухатися до виконання мелодії на фортепіано;
- порівнювати свій спів зі співом інших;

- злагоджено виконувати пісні під час колективного співу.

Щоб розв'язати ці завдання, музичному керівникові знадобляться знання певних **методичних прийомів**, зокрема:

- застосування диригентського жесту під час роботи з дітьми над темпом та динамікою твору;
- показ напрямку руху мелодії за допомогою руки;
- виконання вокальних вправ та поспівок для покращення чистоти інтонування, для формування правильного звукоутворення та дихання;
- виконання різних ігрових вправ на покращення дикції та відчуття ритму.

Послідовність розучування нової пісні

Як правило, на кожному музичному занятті у дитячому садку діти виконують 2–3 пісні. Але перш ніж розпочинати розучувати нову пісню, музичний керівник має обов'язково виконати з дітьми вправи для розвитку голосу і слуху. І лише після цього можна розпочинати розучувати нову пісню.

Нова пісня розучується з дітьми у **три етапи** — **упродовж 6–7 занять**.

Перший етап — це ознайомлення дітей з новою піснею (перше заняття):

- вступна бесіда, ілюстрація пісні за допомогою наочних засобів;
- виразне і емоційне виконання нової пісні педагогом;
- бесіда з дітьми після ознайомлення з піснею, аналіз пісні;
- повторне виконання нової пісні педагогом.

Другим етапом в розучуванні нової пісні є оволодіння дітьми співацькими навичками (друге, третє, четверте та п'яте заняття). Для цього музичному керівникові потрібно:

- нагадати дошкільникам нову пісню, емоційно виконати її під музику;
- провести роботу з дітьми над чистотою інтонації (пофразне розучування мелодії пісні);
- розучити з дітьми текст пісні, провести роботу над дикцією;
- розвивати правильне звукоутворення дітей під час співу;
- провести роботу над вокальним диханням;
- простежити, щоб діти виконували пісню у правильному темпі та ритмі;
- провести роботу над співом дітей усією групою.

Третій етап — це закріплення та повторення пісні (шосте, сьоме заняття). На цьому етапі діти демонструють:

- художньо-виразне та емоційне виконання пісні під музичний супровід;

- спів пісні хором, групою дітей або сольне виконання пісні під музичний супровід.

Сподіваємося, що наведені вище методичні рекомендації з розучування нової пісні стануть вам у пригоді і сприятимуть перетворенню цієї кропіткої роботи на захоплюючий, творчий процес.

Співочий діапазон — це відстань від найнижчого до найвищого звуку, в межах якого голос дитини звучить дзвінко, легко, без напруження

Додаток 1

Конспект занять з розучування нової пісні

Перше заняття

МЕТА:

- ознайомити дітей з новою піснею.

ЗАВДАННЯ:

- проілюструвати зміст пісні за допомогою наочних засобів;
- викликати у дітей емоційний відгук на музику.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, нарешті до нас прийшло тепле літо! Спритні жучки грають в піжмурки, ховаючись у ромашках, а веселі та працюючі бджілки літають над квітами та збирають солодкий нектар.

Музичний керівник демонструє дітям яскравий малюнок.

Музичний керівник: Зараз я заспіваю вам нову пісню. Ви послухайте її уважно, а потім розповісте, про що ця пісня і який у неї настрій.

Пісня «Пісня про літо» (див. с.)

Музичний керівник: Діти, вам сподобалася пісня? *(Відповіді дітей.)*

Музичний керівник: А про кого у ній співається? *(Відповіді дітей.)*

Музичний керівник: А який настрій та характер у цієї пісні? *(Орієнтовні відповіді дітей: «Ця пісня радісного настрою і має танцювальний характер.»*

Адже усі комашки весело зустрічають літо, співають і дружно танцюють у парах».)

Музичний керівник: Молодці! Пропоную вам ще раз послухати пісню і спробувати її запам'ятати.

Музичний керівник виконує пісню вдруге.

Друге заняття

МЕТА:

- розучити з дітьми по фразам мелодію першого куплету пісні.

ЗАВДАННЯ:

- провести з дітьми роботу над чистотою інтонування;
- навчити дітей чітко відтворювати ритмічний малюнок першого куплету пісні.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, давайте пограємо у гру «Луна». Це гра на увагу. Я нагадаю вам мелодію пісні «Пісня про літо», а ви уважно її послухайте і спробуйте повторити за мною.

Музичний керівник грає на інструменті лише мелодію пісні і співає її на склад «ля». Він звертає увагу дітей на те, що звуки мелодії у перших трьох тактах розташовані поруч і їх треба співати дуже близько один до одного, а коли в мелодії з'являються стрибки — намагатися дотягнутися до верхнього звуку, наче дістаючи іграшку з полицки. Діти повторюють спів за музичним керівником, який рукою показує їм напрямок руху мелодії.

Музичний керівник: А тепер нехай наші голосочки відпочинуть, а ручки — поплескають. Слухайте уважно ритмічний малюнок пісні, який я плескатиму у долоні, і спробуйте повторити його за мною.

Спочатку музичний керівник промовляє слова першого такту пісні і плескає його ритм. Діти повторюють за музичним керівником, і так зі всіма тактами першого куплету пісні.

Музичний керівник: Ми з вами старанно розучили мелодію та ритм першого куплету. Давайте виконаємо його без музичного супроводу, уважно слухаючи спів одне одного.

Музичний керівник грає лише мелодію пісні і стежить, чи правильно діти її інтонують, точно відтворюють ритм пісні. Якщо діти заспівають перший куплет пісні інтонаційно чисто і ритмічно чітко, можна запропонувати їм заспівати його під музичний супровід.

Третє заняття

МЕТА:

- розучити слова приспіву, другого та третього куплетів пісні.

ЗАВДАННЯ:

- провести роботу над правильною дикцією дітей.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Сьогодні, діти, ми розучимо пісеньку «Пісня про літо» до кінця. Але будьте уважні, на вас чекає сюрприз.

Музичний керівник пошепки, але з твердою артикуляцією, зачитує дітям по фразах слова приспіву, другого та третього куплетів. Потім пропонує дітям зробити те саме.

Музичний керівник: А тепер, діти, давайте пограємо у гру «Передай секрет на вушко». Цим секретом будуть слова пісні, які ви по фразах, пошепки, передаватимете одне одному. Старайтеся, щоб слова звучали чітко і зрозуміло.

Після засвоєння тексту пісні діти співають її разом з музичним керівником без музичного супроводу.

Четверте заняття

МЕТА:

- розвивати у дітей навички правильного звукоутворення.

ЗАВДАННЯ:

- виконати з дітьми низку вправ для формування навичок вокального дихання.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, сьогодні ми навчимося при співі правильно брати дихання. Уявіть, що ви тримаєте у руках пахучу квіточку і вдихаєте носиком її приємний аромат, а від задоволення ротиком видихаєте довге «а-а-а». Так само утворюється і дихання при співі.

Діти виконують вправу на вдих та видих. Музичний керівник пропонує їм стежити за рухами його руки: коли рука піднімається вгору брати коротке дихання через ніс, а коли вниз — спокійно робити видих через рот. Цю вправу діти повторюють 5–6 разів.

Після цього музичний керівник співає пісню зі словами і рукою показує дітям, коли потрібно брати дихання.

Музичний керівник: А тепер давайте всі станемо біля своїх стільців і покажемо, як правильно брати дихання під час співу.

Діти показують, як вони правильно дихають.

Музичний керівник: Молодці! Тепер ми можемо заспівати пісню під музичний супровід від початку до кінця.

Музичний керівник грає музичний супровід до пісні, а діти колективно виконують її.

П'яте заняття

МЕТА:

- розвивати у дітей відчуття музичної форми.

ЗАВДАННЯ:

- пояснити дітям значення інструментального вступу до пісні;
- навчити дітей вчасно розпочинати спів після інструментального вступу;
- навчити дітей співати пісню в єдиному темпі.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, всі ви добре знаєте, що пісня складається зі слів та музики. Але композитор, який пише музику до пісні, дбає ще й про те, щоб налаштувати виконавців на характер пісні. Для цього він пише інструментальний вступ. Цей вступ ми уважно слухаємо і готуємось до співу. Я нагадаю вам пісеньку «Пісня про літо», а ви зверніть увагу на її інструментальний вступ.

Музичний керівник виконує пісню з інструментальним вступом.

Музичний керівник: Ви помітили, що спочатку звучав вступ, а потім — сама пісня? (*Відповіді дітей.*) Щоб закріпити ці знання, давайте пограємо у гру на увагу. Я почну грати вступ до пісні, а ви підкажете мені плесканням у долоні коли треба розпочинати спів.

Музичний керівник грає вступ до пісні і початок пісні. Діти плесканням у долоні визначають кінець вступу і початок співу. Гра проводиться 1–2 рази.

Музичний керівник: А зараз замість оплесків, після вступу одразу розпочнемо наш дружній спів.

Діти виконують пісню під музичний супровід.

Шосте заняття

МЕТА:

- навчити дітей визначати настрій пісні, її характер.

ЗАВДАННЯ:

- навчити дітей художньо-виразно та емоційно виконувати пісню під музичний супровід;
- формувати у дітей навички синхронного співу.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, сьогодні на вас чекає музична загадка. Я заграю вам пісню, а ви спробуйте вгадати, що це за пісня і яка в неї назва.

Музичний керівник грає пісню «Пісня про літо». Діти відгадують назву пісні.

Музичний керівник: Діти, хто з вас може розповісти про що співається в цій пісні? (*Орієнтовні відповіді дітей: «У цій пісні співається про жучків, метеликів та комашок, які весело зустрічають літо».*)

Музичний керівник: А який характер у цієї пісні? (*Орієнтовні відповіді дітей: «Ця пісня веселого, танцювального характеру».*)

Музичний керівник: А як треба її співати? (*Орієнтовні відповіді дітей: «Співати її потрібно легко та радісно».*)

Музичний керівник: А тепер, діти, давайте виконаємо пісню так, як ви сказали.

Діти виразно виконують пісню під супровід музичного керівника.

Музичний керівник: Пропоную провести конкурс-змагання на краще виконання пісні по групах. Перший куплет з приспівом виконуватиме перша група дітей, другий куплет з приспівом — друга група, а завершимо пісню всі разом.

Музичний керівник ділить дітей на дві групи. Діти виконують пісню по групах.

Музичний керівник: Молодці! Ви всі дуже старалися, тож перемогла дружба!

Сьоме заняття

МЕТА:

- розвивати у дітей вміння застосовувати вивчений матеріал у різних видах музичної діяльності;
- виховувати у дітей творчу активність.

ЗАВДАННЯ:

- провести з дітьми музичні конкурси на краще виконання пісні;
- виконати пісню під зімпровізований дітьми супровід на музичних інструментах;
- заохотити дітей до таночку під супровід пісні.

МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ:

- маракаси;
- брязкальця;
- бубони;
- дзвіночки;
- металофони;
- трикутники.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Музичний керівник: Діти, сьогодні ми проведемо три музичні конкурси:

«Найкращий соліст», «Веселий музикант» та «Зірковий танцюрист». Під час першого конкурсу кожен з вас по черзі співатиме пісеньку «Пісня про літо», але не від початку до кінця, а всього по два рядки з пісні. Переможе той, хто найвиразніше та найемоційніше виконає фрагмент пісні. Переможці конкурсу отримують звання «Найкращий соліст».

Музичний керівник проводить прослуховування. Діти виконують свої фрагменти пісні під музичний супровід. Після цього всі разом визначають, хто був найкращим.

Музичний керівник: Солісти визначені!

Музичний керівник називає імена переможців, усі діти аплодують.

Музичний керівник: Діти, а які музичні інструменти можуть супроводжувати цю пісню? *(Орієнтовні відповіді дітей: «Куплети пісні можуть супроводжувати маракаси, брязкальця, бубони, а приспів — дзвіночки, металофони, трикутники».)*

Музичний керівник пропонує дітям утворити оркестр. Діти обирають собі музичні інструменти і грають на них під музичний супровід пісні. Після цього обираються переможці конкурсу «Веселий музикант».

Музичний керівник: А тепер запрошую всіх до таночку.

Під музичний супровід музичного керівника діти танцюють, виконуючи довільні танцювальні рухи. Після закінчення танцювального конкурсу всі разом обирають переможців у номінації «Зірковий танцюрист».